

Јован Д. Вујичић
Универзитет у Крагујевцу
Правни факултет у Крагујевцу
jvujicic@jura.kg.ac.rs
ORCID ID: 0000-0003-1419-884X

ОД СУБЈЕКТИВНИХ КА ОБЈЕКТИВНИМ ЗАХТЕВИМА У ПОГЛЕДУ САОБРАЗНОСТИ РОБЕ У ПОТРОШАЧКОМ ПРАВУ ЕУ*

Сажетак: За разлику од Директиве 1999/44/ЕЗ која је, у принципу, имала субјективни карактер утврђивању саобразности робе, Директивом (ЕУ) 2019/771 прописани су критеријуми који, по правилу, морају увек бити испуњени. Осим што одражавају разумна очекивања потрошача, објективни захтеви у погледу саобразности показују и каква су очекивања законодавца у вези са робом. У том смислу, значајно је унапређен концепт саобразности у контексту повећане дигитализације робе. Међутим, што се тиче одрживе потрошње, стање је у великој мери неизмењено, што је у суштини са постојећом политиком Европске уније, али и ширим друштвеним и регулаторним правцима развоја. Могућност одступања од објективних захтева у погледу саобразности сведена је у уске оквире изузетка, од чије правилне примене зависи да ли ће испуњити своју сврху.

Кључне речи: саобразност робе, субјективни захтеви, објективни захтеви, потрошачко право, право Европске уније.

1. УВОД

Саобразност робе је један од кључних појмова савременог потрошачког права. Утврђује се упоређивањем (изричито или подразумевано) уговореног

* Рад је резултат научноистраживачког рада аутора у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2024. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

и извршеног. Стога је битно утврдити, с једне стране, садржину обавезе продавца и, с друге стране, време релевантно за њену процену.¹

Не треба напомињати да је сама идеја уговора између продавца (трговца) и потрошача у великој мери „плод маште“.² Најчешће, могућност за вођење преговора је занемарљива. Чак и када би постојала, сметњу би вероватно представљао недостатак знања о роби и вештине преговарања на страни потрошача. Због свега тога, неопходан је законски захтев саобразности робе.³ Пошто се такав захтев редовно примењује на широк спектар робе, мора се водити рачуна о успостављању равнотеже између одређености прописаних критеријума и потребе узимања у обзир природе робе и других околности случаја. Такође, мора се одговорити на питање да ли је, у којој мери и на који начин дозвољено од њега одступити. Другим речима, какав је однос између објективних и субјективних захтева у погледу саобразности робе.

У раду су приказане релевантне одредбе потрошачког права Европске уније (ЕУ), од почетних идеја о комунитарном правно обавезујућем захтеву да испоручена роба буде без недостатака, до Директиве (ЕУ) 2019/771 о одређеним аспектима уговора о продаји робе, која је данас на снази. Расправљена су спорна питања у вези са њиховом применом и дат је критички осврт на њихове недостатке.

2. НАСТАНАК И РАЗВОЈ ИДЕЈЕ О КОМУНИТАРНОМ ЗАХТЕВУ САОБРАЗНОСТИ РОБЕ

Европска (економска) заједница разматрала је предузимање активности са циљем побољшања „гаранцијских аранжмана“ од 1975. године.⁴ Идеја о комунитарном правно обавезујућем захтеву да испоручена роба буде без

¹ Jorge Morais Carvalho, „Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771“, *Journal of European Consumer and Market Law (EuCML)* 5/2019, 198.

² Christian Twigg-Flesner, „Conformity of Goods and Digital Content/Digital Services“, *El Derecho privado en el nuevo paradigma digital* (dirs. Esther Arroyo Amayuelas, Sergio Cámara Lapuente), Barcelona – Madrid 2020, 2. Доступно на: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3526228, 23. јануар 2024.

³ Без обзира на врсту правног односа на који се примењује, када не би постојао било какав правни захтев саобразности, било би неопходно да се продавац и купац усагласе о својствима робе сваки пут приликом закључења уговора. То не би било практично, јер подразумева (често непотребно) губљење времена и средстава.

⁴ Вид. Резолуција Савета од 14. априла 1975. о прелиминарном програму Европске економске заједнице за политику заштите и информисања потрошача (Council Resolution of 14 April 1975 on a preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy), *Official Journal of the European Communities* No C 92, 25.4.1975, 1-16, нарочито, Анекс, пар. 18-31; Robert Bradgate, „Consumer Guarantees: the EC's

недостатака првобитно је била изражена у предлогу Директиве о неправичним одредбама у потрошачким уговорима из 1990. године.⁵ Одговарајућа правила била су садржана најпре у анексу,⁶ а затим и у главном делу предлога.⁷ Иако је Европски парламент подржао предложене одредбе, Савет је одбио да их укључи у текст који је коначно усвојен. Сматрао је да је прикладније бавити се овим питањима одвојено и детаљније, због чега је затражио од Комисије да посебно испита корисност и пожељност хармонизације националних права у овој области.⁸

Почетни одговор била је Зелена књига из 1993. године⁹ у којој је био предложен концепт „законске гаранције“¹⁰ засноване на „леgitимним очекивањима“ потрошача. Реч је о динамичном појму који се ценио узимањем у обзир свих околности, а посебно, одредаба уговора, представљања робе, цене, марке, оглашавања или било којег податка наведеног на роби, природе робе, њене намене, закона и других прописа који се односе на робу и осталих појединости.¹¹ Захтевом да очекивања потрошача буду легитимна, овај критеријум, који је у принципу субјективан, суштински се објективизује.¹²

draft Directive“, *Web Journal of Current Legal Issues (Web JCLI)* 1/1997. Доступно на: <http://www.bailii.org/uk/other/journals/WebJCLI/1997/issue1/bradgate1.html>, 20. јануар 2024.

⁵ Комисија, Предлог Директиве Савета о неправичним одредбама у потрошачким уговорима (Commission, Proposal for a Council Directive on unfair terms in consumer contracts, COM(90) 322 final – SYN 285 – Први предлог Директиве о неправичним одредбама у потрошачким уговорима), *Official Journal of the European Communities* No C 243, 28.9.1990, 2-5.

⁶ Први предлог Директиве о неправичним одредбама у потрошачким уговорима, Анекс, пар. ц) тач. 1.

⁷ Комисија, Измењени предлог Директиве Савета о неправичним одредбама у потрошачким уговорима (Commission, Amended proposal for a Council Directive on unfair terms in consumer contracts, COM(92) 66 final – SYN 285), *Official Journal of the European Communities* No C 73, 24.3.1992, 7-12, чл. 6 ст. 1-3 и Анекс, пар. 1 тач. б).

⁸ Вид. Образложење првог предлога Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама (Commission of the European Communities, Proposal for a European Parliament and Council Directive on the sale of consumer goods and associated guarantees, COM(95) 520 final – COD 96/0161, Brussels, 18.6.1996, Explanatory Memorandum), 2.

⁹ Зелена књига о гаранцијама за робу широке потрошње и услугама након продаје (Commission of the European Communities, Green paper on guarantees for consumer goods and after-sales services, COM(93) 509 final, Brussels, 15 November 1993 – Зелена књига из 1993).

¹⁰ Описана као „темељ права потрошача у погледу својстава купљене робе“, ова „гаранција“ произилази директно из закона. Њена реализација подлеже законом утврђеним условима и поступцима. Није ништа друго до правно дејство које уговор има на основу закона, у погледу одговорности продавца за несаобразност робе. (Вид. *Ibid.*, 13 и 14; Образложење првог предлога Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама, 4) За разлику од образложења, у тексту предлога Директиве, израз гаранција користио се само за означавање трговачких гаранција (чл. 5).

¹¹ Појам (не)испуњавања легитимних очекивања потрошача омогућава да се узме у обзир и купчево посебно техничко знање о роби. Вид. Зелена књига из 1993, 86.

¹² *Ibid.*

Након опсежне јавне расправе,¹³ Комисија је значајно ревидирала претходна решења и поднела предлог Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама 1996. године.¹⁴ Стандард легитимних очекивања је замењен захтевом саобразности робе уговору.¹⁵ Следећи корак био је измењени предлог из 1998. године,¹⁶ који је, задржавајући основни захтев, понудио ипак нешто више од првобитног предлога, али и од касније усвојене директиве.¹⁷

Захтев саобразности уговору био је срж Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама (Директива 1999/44/ЕЗ).¹⁸ Роба је, првенствено, морала бити у складу са уговорним спецификацијама.¹⁹ Иако то може бити неповољно за потрошаче, слобода уговарања није била ограничена у овом погледу.²⁰ „Покварени аутомобили“ могли су се продавати као такви.²¹

¹³ Вид. Образложење првог предлога Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама, 28 и даље.

¹⁴ Комисија Европских заједница, Предлог Директиве Европског парламента и Савета о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама (Commission of the European Communities, Proposal for a European Parliament and Council Directive on the sale of consumer goods and associated guarantees, COM(95) 520 final – COD 96/0161 – Први предлог Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама), *Official Journal of the European Communities* No C 307, 16.10.1996, 8-11.

¹⁵ Вид. Први предлог Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама, чл. 2.

¹⁶ Комисија Европских заједница, Измењени предлог Директиве Европског парламента и Савета о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама (Commission of the European Communities, Amended proposal for a European Parliament and Council Directive on the sale of consumer goods and associated guarantees, COM(98) 217 final – COD 96/0161), *Official Journal of the European Communities* No C 148, 14.5.1998, 12-20.

¹⁷ Вид. David Oughton, Chris Willett, „Quality Regulation in European Private Law“, *Journal of Consumer Policy* 3-4/2002, 300.

¹⁸ Директива 1999/44/ЕЗ Европског парламента и Савета од 25. маја 1999. о одређеним аспектима продаје робе широке потрошње и повезаним гаранцијама (Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees – Директива 1999/44/ЕЗ), *Official Journal of the European Communities* No L 171, 7.7.1999, 12-16. Вид. Christian Twigg-Flesner, Robert Bradgate, „The E. C. Directive On Certain Aspects of the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees – All Talk and No Do?“, *Web JCLI* 2/2000. Доступно на: <http://www.bailii.org/uk/other/journals/WebJCLI/2000/issue2/flesner2.html>, 20. јануар 2024; Ewoud Hondius, Harriët Schelhaas, „In conformity with the Consumer Sales Directive? Some remarks on transposition into Dutch law“, *European Review of Private Law (ERPL)* 2-3/2001, 330; Javier Lete, „The Impact on Spanish contract law of the EC Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees“, *ERPL* 2-3/2001, 352 и 354.

¹⁹ Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 1 и Преамбула, тач. 7.

²⁰ Вид. Директива 1999/44/ЕЗ, Преамбула, тач. 8.

²¹ Stefan Grundmann, „European sales law – reform and adoption of international models in German sales law“, *ERPL* 2-3/2001, 246.

Разлика између „легитимних очекивања“ и „саобразности уговору“ је, с једне стране, семантичка. Потрошач легитимно очекује да испоручена роба буде саобразна уговору. Међутим, с друге стране, тест који је коначно усвојен чини се да је мање наклонен потрошачима од теста који је првобитно разматран и који је јасније усмерен ка ономе што потрошачи оправдано очекују од уговора.²² Комисија је образложила ову промену нагласка тиме да је принцип саобразности робе уговору „заједнички различитим националним правним традицијама“²³ и да се њиме „омогућава обухватање читавог низа ситуација, а не само критеријума усклађености са легитимним очекивањима потрошача“.²⁴ Чини се да је прави узор ипак била Конвенција Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе из 1980. године (Бечка конвенција).²⁵ Међутим, иако садрже више готово идентичних одредаба,²⁶ постоји низ значајних разлика између ових прописа. Због тога, приликом тумачења аутономних појмова комунитарног права, било је потребно одупрети се искушењу позивања на одлуке у којима је примењена Бечка

²² C. Twigg-Flesner, R. Bradgate. Захтев „легитимних очекивања“ „дочекан је веома срдечно“ од стране представника потрошача, док су га трговци „гледали са неодобравањем“. (Образложење првог предлога Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама, 11) Што је и разумљиво. Међутим, његова инхерентна флексибилност не мора нужно довести до знатно повећане правне несигурности. Могао је, можда, бити спасен додатним упутствима. Такође, судска пракса је временом могла пружити смернице у погледу његовог значења. Вид. R. Bradgate.

²³ Појам саобразности уговору није био традиционално обележје права свих држава чланица, на пример, Грчке, Италије, Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске (Уједињено Краљевство) и Шпаније. Међутим, у сваком од њих постојао је функционални еквивалент. Вид. D. Oughton, C. Willett, 326 н. 14; Christian Twigg-Flesner, „Consumer Sales Directive (99/44)“, *Consumer Law Compendium – Comparative Analysis*, 646. Доступно на: <https://e-justice.europa.eu/fileDownload.do?id=f3a528ad-241c-4092-8750-4cf09a123e97>, 1. фебруар 2024; J. Lete, 354.

²⁴ Образложење првог предлога Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама, 11.

²⁵ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods – Бечка конвенција, закључена у Бечу 11. априла 1980, ступила на снагу 1. јануара 1988, United Nations, *Treaty Series*, vol. 1489, 3. Република Србија је држава уговорница ове конвенције (*Службени лист СФРЈ – Међународни уговори*, бр. 10-1/84). У овом случају, модел су биле одредбе чл. 35 ст. 1 и 2 Бечке конвенције. Вид. Образложење првог предлога Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама, 5 и 11. Више о томе Dirk Staudenmayer, „The Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees – A Milestone in the European Consumer and Private Law“, *ERPL* 4/2000, 549 и даље; C. Twigg-Flesner, R. Bradgate; Sonja A. Kruisinga, „What do consumer and commercial sales law have in common? A comparison of the EC Directive on consumer sales law and the UN Convention on contracts for the international sale of goods“, *ERPL* 2-3/2001, нарочито, 179-182. Вид. такође S. Grundmann (2001), 244; J. Lete, 354.

²⁶ Ове „намерно отворене сличности“ умањиле су могућност њиховог сукоба. Hans-W. Micklitz, „The New German Sales Law: Changing Patterns in the Regulation of Product Quality“, *Journal of Consumer Policy* 3-4/2002, 390.

конвенција.²⁷ Не само да нису све тадашње државе чланице (још увек) ратификовале Конвенцију,²⁸ већ, што је још важније, циљеви ова два извора права су различити. Док се усвајањем једнообразних правила, на основама једнакости и узајамне користи, која се примењују на уговоре о међународној продаји робе доприноси отклањању правних баријера у међународној трговини и унапређењу њеног развоја,²⁹ циљ потрошачког законодавства је, пре свега, заштита потрошача, у овом случају као купаца.³⁰ С обзиром на ове крајности,³¹ може се поставити питање да ли је уопште било прикладно користити Бечку конвенцију као модел приликом доношења Директиве 1999/44/ЕЗ.³² Мишљење „продаја је продаја“ је превазиђено. Данас је углавном препознато да су за потрошачке правне послове потребна другачија правила од трговинских.³³

²⁷ C. Twigg-Flesner, R. Bradgate. Вид. такође Björn Sandvik, „The Battle for the Consumer: On the Relation between the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods and the EU Directives on Consumer Sales“, *ERPL* 4/2012, 1118. Упор. D. Oughton, C. Willett, 304 и 305.

²⁸ Изузетак су биле Ирска, Португал и Уједињено Краљевство. У међувремену, Бечка конвенција је ступила на снагу у односу на Португал 2021. године. (Вид. United Nations Commission on International Trade Law, Status: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980) (CISG), https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg/status, 15. март 2024) Док је Уједињено Краљевство престало да буде држава чланица Европске уније (ЕУ) 2020. године. Вид. Споразум о повлачењу Уједињеног Краљевства из ЕУ и Европске заједнице за атомску енергију (Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community, *Official Journal of the European Union* No L 29, 31.1.2020, 7-187).

²⁹ Вид. Бечка конвенција, Преамбула. Бечка конвенција се не примењује на продају робе купљене за личну или породичну употребу или за потребе домаћинства, изузев ако продавац у време закључења уговора није знао, нити је морао знати да се роба купује за такву употребу (чл. 2 тач. а).

³⁰ Доношењем заједничких правила потрошачког права, која важе без обзира где се роба унутар Заједнице/Уније продаје, доприноси се и остваривању слободног промета робе, чиме се подстиче и тржишна утакмица између трговаца. (Директива 1999/44/ЕЗ, Преамбула, тач. 1-6) Постоји став да је нагласак управо на интеграцији тржишта, а не на социјалној заштити. Вид. H.-W. Micklitz, 385.

³¹ S. Grundmann (2001), 245.

³² Без обзира на ове сумње, Бечка конвенција у извесном смислу надмашује Директиву 1999/44/ЕЗ, јер препознаје као аспекте саобразности, а самим тим и правне обавезе продавца, елементе који нису предвиђени Директивом. Тако се од продавца захтева и да испоручи робу у количини како је то предвиђено уговором (чл. 35 ст. 1) и слободну од права и захтева трећег лица, укључујући оне који се заснивају на индустријској или другој интелектуалној својини (чл. 41 и 42). Строго говорећи, било би непотребно постављати законски захтев да продавац испоручи тачну количину робе, јер је количина најчешће изричито уговорена. Међутим, укључивање овог критеријума неспорно би довело, у случају његовог неиспуњења, до примене правних средстава предвиђених Директивом. Ако ово питање пак не би било обухваћено, последице повреде биле би ствар националног права. У праву Уједињеног Краљевства, на пример, испорука погрешне количине разматра се одвојено од несаобразности. Вид. Закон о правима потрошача из 2015. (Consumer Rights Act 2015), Одељак 25.

³³ C. Twigg-Flesner, R. Bradgate.

Иако се захтев саобразности робе уговору може сматрати заједничким готово свим националним правним порецима, у неким од њих, можда није довољан да би се осигурао минимални ниво заштите потрошача.³⁴ Стога могу бити корисне додатне одредбе, нарочито у одсуству уговорених мерила. Како би се олакшало спровођење Директиве 1999/44/ЕЗ, државама чланицама је било дозвољено да користе у њој прописане критеријуме за утврђивање претпоставке саобразности робе уговору.³⁵ Мада то није одређено у нормативном делу, у Преамбули је указано да је претпоставка оборива. Дакле, критеријуми нису, барем начелно, представљали услове који морају увек бити испуњени.³⁶ Већина држава чланица усвојила је претпоставку да је роба саобразна уговору ако испуњава критеријуме из чл. 2. ст. 2 Директиве 1999/44/ЕЗ.³⁷ Мада је списак обухватао најчешће ситуације, није био исцрпан, нити се њиме ограничавала слобода уговарања.³⁸ Роба која би одговарала прописаним критеријумима могла је бити несаобразна ако не би била у складу са другим изричитим или подразумеваним условима уговора. Такође, националним правом могло се захтевати да роба испуни додатне критеријуме како би се сматрала саобразном.³⁹ Елементи претпоставке саобра-

³⁴ Директива 1999/44/ЕЗ, Преамбула, тач. 7.

³⁵ Вид. Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 2 и Преамбула, тач. 8.

³⁶ D. Staudenmayer (2000), 551. Бечка конвенција је у том погледу јаснија, јер условава примену прописаних критеријума одсуством другачијег споразума између страна (чл. 35 ст. 2). Вид. Francisco de Elizalde, „Should the Implied Term Concerning Quality Be Generalized? Present and Future of the Principle of Conformity in Europe“, *ERPL* 1/2017, 75 и 76.

³⁷ Поједине земље су то изразиле у виду негативне претпоставке (Грчка, Португал, Словенија, Холандија), чиме се, за разлику од Директиве 1999/44/ЕЗ, терет доказивања пребацује на потрошача. Било је и оних које су, без коришћења претпоставке, у своје право укључиле прописане критеријуме (Аустрија, Малта, Француска), али и оних у којима се није (изричито) упућивало на све критеријуме (као што су узорак, опис и посебна намена у Чешкој или учинак у Уједињеном Краљевству), мада је било мало вероватно да ће због тога бити другачије последице у пракси. Вид. С. Twigg-Flesner, „Consumer Sales Directive (99/44)“, 646, 649, 666 и 667.

³⁸ Вид. Директива 1999/44/ЕЗ, Преамбула, тач. 8.

³⁹ Тако се, на пример, у Мађарској додатно захтевало пружање свих потребних информација и упутстава за правилну употребу, у складу са одговарајућим прописима и професионалним стандардима. На Кипру, саобразност је укључивала и доступност резервних делова, додатака и специјализованих техничара, где је то потребно, сигурност, разумну трајност, изглед и завршну обраду. Трајност се захтевала и у Данској, али и одговарајуће паковање, које је било релевантан критеријум и у Естонији, Финској и Шведској. Вид. С. Twigg-Flesner, „Consumer Sales Directive (99/44)“, 649, 668 и 669.

Ово је било дозвољено, јер је Директива 1999/44/ЕЗ представљала меру минималне хармонизације. Државе чланице су могле усвојити или задржати на снази строже одредбе како би осигурале виши ниво заштите потрошача (чл. 8 ст. 2).

зности били су кумулативни.⁴⁰ Међутим, ако би због околности случаја било који појединачно био неприменљив, преостали би, упркос томе, и даље важили.⁴¹

Несаобразност није постојала ако је, у време закључења уговора, потрошачу било познато или му није могло разумно бити непознато да роба није саобразна.⁴² Могло би се сматрати да је потрошач прећутно прихватио недостатке за које је знао.⁴³ Стога би искључење одговорности продавца, начелно, већ произашло из примене захтева саобразности уговору. Ипак, изгледало је пожељно да се конкретно упутити на ово решење.⁴⁴ Иако је ово још један пример тенденције да се следе одговарајуће одредбе Бечке конвенције,⁴⁵ значајно је да се њом заправо намеће нижи стандард купцу. Продавац неће одговарати уколико купцу несаобразност „није могла бити непозната“. Дакле, (пословни) купац неће изгубити своја права у вези са недостацима које није открио, осим ако је било немогуће да му они остану непознати. Потрошач, с друге стране, могао је изгубити своја права у погледу недостатака које неоправдано пропусти да открије.⁴⁶ Донекле, ова одредба подразумева да ће потрошач проверити робу.⁴⁷ Међутим, било би погрешно ако би то довело до развоја правила којим се захтева да потрошач (у сваком случају) прегледа робу пре куповине.⁴⁸ Други случај се односио на уговор о испоруци робе која треба да се изradi или произведе.⁴⁹ Несаобразност није постојала ако је недостатак потицао од материјала које је испоручио потрошач.⁵⁰

⁴⁰ Директива 1999/44/ЕЗ, Преамбула, тач. 8; C. Twigg-Flesner, R. Bradgate; Marco Loos, „Consumer Sales Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive“, *ERPL* 1/2010, 25 и 26. Вид. такође C. Twigg-Flesner, „Consumer Sales Directive (99/44)“, 667.

⁴¹ Вид. Christian Twigg-Flesner, „The EC Consumer Sales Directive: A Lot Still to Do“, *Canterbury Law Review* 1/2001, 117 и 118.

⁴² Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 3, прва алтернатива.

⁴³ Другачије је ако је продавац поступао преварно. Тада би било могуће позвати се на општа начела комунитарног права, која су развијена у пракси Европског суда правде, иако Директива 1999/44/ЕЗ није изричита у овом погледу. Вид. Stefan Grundmann, „Consumer law, Commercial law, Private law: How can the Sales Directive and the Sales Convention be so Similar?“, *European Business Law Review* 3/2003, 242.

⁴⁴ Образложење првог предлога Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама, 12. Вид. такође S. Grundmann (2003), 241 фн. 24.

⁴⁵ У овом случају, чл. 35 ст. 3.

⁴⁶ C. Twigg-Flesner, R. Bradgate. Израз „разумно“ упућује да одредбу треба објективно тумачити. Вид. C. Twigg-Flesner, „Consumer Sales Directive (99/44)“, 672 фн. 132.

⁴⁷ E. Hondius, H. Schelhaas, 333.

⁴⁸ C. Twigg-Flesner, R. Bradgate.

⁴⁹ Вид. Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 1 ст. 4.

⁵⁰ Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 3, друга алтернатива.

3. САОБРАЗНОСТ РОБЕ ПРЕМА ДИРЕКТИВИ (ЕУ) 2019/771

3.1. Опште напомене

Први покушај реформе био је садржан у предлогу Директиве о правима потрошача из 2008. године.⁵¹ У великој мери, поновљена су правила Директиве 1999/44/ЕЗ, уз неке суптилне варијације, без мењања суштине основног захтева да испоручена роба буде саобразна уговору.⁵² Међутим, одредбе које се односе на уговор о продаји изостављене су током законодавног поступка и нису усвојене у коначној верзији Директиве о правима потрошача.⁵³ Други покушај представљао је предлог Заједничког европског права продаје из 2011. године,⁵⁴ од кога се касније одустало.⁵⁵

Циљ је био „нови почетак“, како би се у потпуности искористиле могућности јединственог дигиталног тржишта. У оквиру истоимене стратегије, 20. маја 2019. године, донета је Директива о одређеним аспектима уговора о продаји робе (Директива (ЕУ) 2019/771),⁵⁶ којом је стављена ван снаге Ди-

⁵¹ Вид. Комисија Европских заједница, Предлог Директиве Европског парламента и Савета о правима потрошача (Commission of the European Communities, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on consumer rights, COM(2008) 614 final – COD 2008/0196, Brussels, 8.10.2008).

⁵² Али уз примену регулаторног концепта потпуне хармонизације. Више о томе Christian Twigg-Flesner, „Fit for purpose? The proposals on Sales“, *Modernising and Harmonising Consumer Contract Law* (eds. Geraint Howells, Reiner Schulze), Munich 2009, 10 и даље. Доступно на: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1342702, 10. фебруар 2024.

⁵³ Директива 2011/83/ЕУ Европског парламента и Савета од 25. октобра 2011. о правима потрошача, измени Директиве Савета 93/13/ЕЕЗ и Директиве 1999/44/ЕЗ Европског парламента и Савета и стављању ван снаге Директиве Савета 85/577/ЕЕЗ и Директиве 97/7/ЕЗ Европског парламента и Савета (Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council), *Official Journal of the European Union* No L 304, 22.11.2011, 64-88.

⁵⁴ Европска комисија, Предлог Уредбе Европског парламента и Савета о заједничком европском праву продаје (European Commission, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, COM(2011) 635 final – COD 2011/0284, Brussels, 11.10.2011. – Предлог Заједничког европског права продаје). Не ради се о „правој“ уредби из чл. 288 ст. 2 Уговора о функционисању ЕУ, већ о опционом инструменту (потпуне) хармонизације који би се могао користити само за прекограничне уговоре, како између трговаца и потрошача, тако и између трговаца. Више о томе Радован Д. Вукединовић, *Међународно пословно право: општи и посебни део*, Београд 2021, 353-355.

⁵⁵ Вид. најпре Програм рада Комисије за 2015. годину – Нови почетак (European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Commission Work Programme 2015 – A New Start, COM(2014) 910 final, Strasbourg, 16.12.2014), Анекс II, 12.

⁵⁶ Директива (ЕУ) 2019/771 Европског парламента и Савета од 20. маја 2019. о одређеним аспектима уговора о продаји робе, измени Уредбе (ЕУ) 2017/2394 и Директиве 2009/22/

ректива 1999/44/ЕЗ.⁵⁷ За разлику од претходног регулаторног приступа, Директивом (ЕУ) 2019/771 постиже се циљано потпуно усклађивање националних права. Државе чланице не могу задржати, нити усвојити одредбе које одступају од оних утврђених овом директивом, укључујући и блажа и строжа правила којима се осигурава различити ниво заштите потрошача, осим ако је другачије предвиђено.⁵⁸

3.2. Субјективни захтеви у погледу саобразности робе

Одредбама о субјективним захтевима у погледу саобразности обухваћена су мерила која се обично користе у уговорима за одређивање својстава робе.⁵⁹ У чл. 6 тач. а) наводе се општи критеријуми, као што су опис, врста, количина⁶⁰ и квалитет.⁶¹ Поред њих, захтева се способност робе да испуни своје функције у складу са својом наменом (функционалност), са хардвером

ЕЗ и стављању ван снаге Директиве 1999/44/ЕЗ (Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC, and repealing Directive 1999/44/EC – Директива (ЕУ) 2019/771), *Official Journal of the European Union* No L 136, 22.5.2019, 28-50. Као резултат исте законодавне иницијативе, донета је и „Директива близнакиња“ о одређеним аспектима уговора о испоруци дигиталног садржаја и дигиталних услуга (Directive (EU) 2019/770 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services – Директива (ЕУ) 2019/770, *Official Journal of the European Union* No L 136, 22.5.2019, 1-27). Вид. European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Digital Single Market Strategy for Europe, Brussels, 6.5.2015, COM(2015) 192 final; European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee: Digital contracts for Europe – Unleashing the potential of e-commerce, Brussels, 9.12.2015, COM(2015) 633 final.

⁵⁷ Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 23 ст. 1.

⁵⁸ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 4. Директива (ЕУ) 2019/771 није спроведена у праву Републике Србије, због чега је посебно важно указати на измене и допуне у односу на претходни правни режим.

⁵⁹ Упор. Предлог Заједничког европског права продаје, чл. 99 ст. 1.

⁶⁰ Ако је испоручена погрешна количина робе, потрошач може користити правна средстава због несаобразности која су предвиђена Директивом (ЕУ) 2019/771, мада она нису у потпуности прикладна за ове случајеве. Више о томе Attila I. Dudás, Ivan M. Jokanović, „The Hierarchy of Consumer Rights in the Event of a Lack of Conformity of the Goods in Slovenian, Croatian, and Serbian Law“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2023, 209-234; Jovan Vujičić, „Pravna sredstva u slučaju nesaobraznosti robe u potrošačkom pravu Evropske unije“, *Ревија за европско право* 2023, 73-89.

⁶¹ Позивање на квалитет робе који је утврђен уговором је такође новина. Међутим, то не значи да квалитет зависи искључиво од воље страна, јер је он део и објективне саобразности. Стога ће уговорени квалитет бити релевантан, по правилу, само ако премашује ниво који проистиче из објективних захтева у погледу саобразности. Више о томе у наставку текста.

или софтвером са којим се редовно употребљава роба исте врсте, без потребе за било каквим прилагођавањем робе, хардвера или софтвера (компатибилност), односно са алтернативним хардвером или софтвером (интероперабилност).⁶² Иако изрази „намена“ и „редовна употреба“ робе имају објективно значење, функционалност, компатибилност и интероперабилност као аспекте субјективне саобразности, слично квалитету, треба тумачити у контексту онога што је уговорено. Тако стране могу ближе одредити наведене појмове, али и превазићи прописани минимум.⁶³ Ови захтеви су нови и одражавају чињеницу да се у робу све више уграђује дигитални садржај или дигитална услуга или се роба повезује са њима, тако да би одсуство тог дигиталног садржаја или те дигиталне услуге онемогућила функционисање те робе (роба са дигиталним елементима).⁶⁴ Тиме се омогућава узајамно деловање, укључујући размену и коришћење одређених података. Коначно, упућује се на „друге карактеристике“ које се могу захтевати уговором. Овим изразом, који није дефинисан, могло би се обухватити било које обележје робе које већ није предвиђено у оквиру субјективних захтева у погледу саобразности.

Када потрошач набавља робу за било коју посебну намену, роба мора имати потребна својства ако је потрошач с том наменом упознао продавца најкасније у време закључења уговора и „ако се продавац у односу на ту намену сагласио“.⁶⁵ Формулација је непотребно дуга, јер се захтев практично своди на прикладност робе за посебну намену како је уговорено. Потрошач може продавцу изричито или прећутно ставити до знања за коју намену набавља робу. Није одређено са којим степеном прецизности то мора учинити. Ово може бити значајно нарочито када је намена веома необична, јер продавац прихватање да је роба прикладна изражава управо на основу онога што му је о тој намени пружио потрошач.⁶⁶

Следећи захтев је да роба буде испоручена са свим додацима и упутствима, укључујући упутства за инсталацију, како је утврђено уговором о

⁶² Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 2 тач. 8-10.

⁶³ Вид. С. Twigg-Flesner (2020), 13.

⁶⁴ Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 2 тач. 5(б).

⁶⁵ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 6 тач. б). Слична одредба била је садржана у чл. 2 ст. 2 тач. б) Директиве 1999/44/ЕЗ. Упор. Предлог Заједничког европског права продаје, чл. 100 тач. а) у вези са чл. 99 ст. 2 и 3.

⁶⁶ Вид. С. Twigg-Flesner (2020), 10. Примера ради, у праву Уједињеног Краљевства, да би се сматрало да уговор укључује услов да је роба *разумно* погодна за посебну намену за коју је потрошач набавља (и коју је пре закључења уговора ставио до знања трговцу (експлицитно или имплицитно)), не захтева се (изричито) да се трговац „у односу на ту намену сагласио“, али се услов прикладности за посебну намену неће подразумевати ако околности указују да се потрошач није ослонио или је било неразумно да се ослони на стручност или процену трговца. (Закон о правима потрошача из 2015. године, Одељак 10, пододељци 1, 3 и 4. Вид. такође Бечка конвенција, чл. 35 ст. 2 тач. б)) А такво ослањање не би било разумно ако продавац не би располагао важним информацијама о намени за коју потрошач набавља робу.

продаји.⁶⁷ За разлику од одговарајуће одредбе Директиве о одређеним аспектима уговора о испоруци дигиталног садржаја и дигиталних услуга, не наводи се обезбеђење пружања услуга након продаје (корисничке подршке),⁶⁸ иако то може бити важан елемент при одлучивању потрошача да ли ће закључити уговор. Ипак, ово изостављање је без значаја, јер је, у овом контексту, релевантно само оно што је уговорено.⁶⁹

Пошто се дигитални садржај и дигиталне услуге стално развијају, продавац се може обавезати уговором о продаји да ће потрошачу обезбедити побољшање и унапређење дигиталног елемента робе, његово прилагођавање техничком развоју или заштиту од нових сигурносних претњи, проширење његове, односно функционалности робе или ажурирања којима се постиже друга сврха. У том случају, саобразност робе са дигиталним елементом утврђује се и с обзиром на то да ли је роба испоручена са ажурирањима како је уговорено. Стога се неиспука таквих ажурирања, као и неисправна или непотпуна ажурирања, сматрају несаобразношћу робе са дигиталним елементима.⁷⁰

Субјективни захтеви у погледу саобразности укључују и оне који проистичу из предуговорних обавештења која, према Директиви о правима потрошача (чл. 6 ст. 5), чине саставни део уговора.⁷¹

3.3. Објективни захтеви у погледу саобразности робе

Први критеријум објективне саобразности је прикладност за намене⁷² за које би се роба исте врсте редовно користила.⁷³ Иако би могло изгледати да се овај захтев посматра из угла потрошача,⁷⁴ приликом оцене редовности коришћења узмеће се у обзир, ако су применљиви, прописи ЕУ и држава чланица, технички стандарди и кодекси понашања у датом сектору. Ово није

⁶⁷ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 6 тач. ц).

⁶⁸ Упор. Директива (ЕУ) 2019/770, чл. 7 тач. ц).

⁶⁹ Dirk Staudenmayer, „The Directives on Digital Contracts: First Steps Towards the Private Law of the Digital Economy“, *ERPL* 2/2020, 237; J. Morais Carvalho (2019), 198. Ово се може закључити и на основу формулације да је роба саобразна уговору ако испуњава, *нарочито*, наведене субјективне захтеве.

⁷⁰ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 6 тач. д) и Преамбула, тач. 28.

⁷¹ Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, Преамбула, тач. 26.

⁷² Употребом множине указује се да није довољно да испоручена роба има својства потребна само за једну такву намену (ако их има више). Исто је било предвиђено у Предлогу Заједничког европског права продаје (чл. 100 тач. б)) и Директиви 1999/44/ЕЗ (чл. 2 ст. 2 тач. ц)). Упор. Закон о заштити потрошача, *Службени гласник РС*, бр. 88/2021, чл. 49 ст. 2 тач. 3.

⁷³ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 1 тач. а).

⁷⁴ Намене за које би се роба исте врсте редовно *користила*. Упор. Закон о правима потрошача Уједињеног Краљевства из 2015, у коме се упућује на све сврхе за које се роба те врсте обично *испоручује* (Одељак 9, поделаљак 3(а)).

било предвиђено у одговарајућој одредби Директиве 1999/44/ЕЗ,⁷⁵ мада је израз „редовно“ свакако имао конотацију правилности. Дакле, употреба мора бити у складу и са (евентуалном) предвиђеном наменом робе.

Други захтев се примењује ако је продавац ставио на располагање потрошачу узорак или модел пре закључења уговора. У том случају, испоручена роба, осим по опису, мора одговарати и по „квалитету“ узорку или моделу.⁷⁶ Ово је ужи захтев у односу на онај који је претходно важио.⁷⁷ Вероватно се ради о редакцијској грешци, јер нема оправдања да остала својства робе коју је продавац показао потрошачу као узорак или модел не буду релевантна.

Трећи захтев је сасвим нов. Роба се мора испоручити „са додацима, укључујући паковање, упутства за инсталацију или друга упутства, чији пријем потрошач може разумно очекивати“.⁷⁸ Формулација је помало необична, јер се паковање и различита упутства сматрају додацима. Повезивање паковања са разумним очекивањима потрошача могло би значити да оно мора бити не само прикладно да сачува и заштити робу, већ да мора имати и нека друга својства, као што је, на пример, еколошка прихватљивост.⁷⁹ Упутства за инсталацију су се помињала и у Директиви 1999/44/ЕЗ, али само у контексту неправилне инсталације робе.⁸⁰ Захтевање и других упутстава, под којима би се могла подразумевати упутства за употребу и упозорења, представља, такође, корисну допуну у циљу упознавања потрошача са својствима робе с обзиром на њену природу и намену.

Четврти захтев је да роба у погледу количине, квалитета и других карактеристика одговара ономе што је редовно за робу исте врсте и што потрошач може разумно очекивати.⁸¹ Пре свега треба напоменути да упућивање на количину, у овом контексту, није уобичајено.⁸² Количину најчешће бира потрошач. Самим тим, обухваћена је споразумом страна. Због тога би требало да буде пре аспект субјективне саобразности, што она већ и јесте. Преостали део захтева односи се на широк спектар својстава, што, чини се, има за циљ да одрази да потрошачи очекују више од пуне употребљивости робе.⁸³

⁷⁵ Вид. Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 2 тач. ц).

⁷⁶ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 1 тач. б).

⁷⁷ Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 2 тач. а). Упор. такође Предлог Заједничког европског права продаје, чл. 100 тач. ц).

⁷⁸ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 1 тач. ц). Упор. Предлог Заједничког европског права продаје, чл. 100 тач. д) и е).

⁷⁹ Вид. С. Twigg-Flesner (2020), 15.

⁸⁰ Вид. Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 5.

⁸¹ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 1 тач. д).

⁸² Упор. Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 2 тач. д); Предлог Заједничког европског права продаје, чл. 100 тач. г).

⁸³ Тако би, на пример, могли бити релевантни изглед и завршна обрада робе или непостојање мањих недостатака. Вид. у том смислу Закон о правима потрошача Уједињеног Краљевства из 2015, Одељак 9, пододељак 3(б) и (ц).

Нека од њих су поменута. Једно је трајност, под којом се подразумева способност робе да задржи своје функције и учинак при редовној употреби.⁸⁴ Изричито позивање на трајност у оквиру правила о саобразности робе је добродошла новина на нивоу ЕУ.⁸⁵ Укључена је у циљу подстицања одрживије потрошње и кружне привреде.⁸⁶ Међутим, приступ је и даље веома бојаљлив.⁸⁷ У оквиру оцене трајности треба узети у обзир све околности, попут могуће потребе за разумним одржавањем робе, као што је редовни преглед или замена делова у аутомобилу, али и цене робе и интензитета или учесталости њеног коришћења од стране потрошача.⁸⁸ Осим тога, релевантни су и прописи ЕУ којима се уређују одређене врсте или групе производа. Сматрано је да су они најпримереније средство за увођење трајности и осталих захтева, примењивањем у ту сврху прилагођених критеријума,⁸⁹ и да, стога, Директивом (ЕУ) 2019/771 треба допуњавати циљеве таквог законодавства. Иако, уз функционалност и компатибилност, није наведена интероперабилност, формулација „и друге карактеристике, укључујући“, која претходи онима које су поменуте,⁹⁰ указује да списак није исцрпан. Стога могућност да и

⁸⁴ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 2 тач. 13.

⁸⁵ У корист увођење трајности робе као једног од параметара релевантних за оцмену саобразности вид. Alberto De Franceschi, „Planned Obsolescence challenging the Effectiveness of Consumer Law and the Achievement of a Sustainable Economy“, *EuCML* 6/2018, 217-221. Трајност се раније могла подразумевати на основу других захтева у погледу саобразности, као што су прикладност за одговарајућу намену и поседовање квалитета и учинка који су редовни за робу исте врсте и које потрошач може разумно очекивати (Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 2 тач. б)-д)). Jozefien Vanherpe, „White Smoke, but Smoke Nonetheless: Some (Burning) Questions Regarding the Directives on Sale of Goods and Supply of Digital Content“, *ERPL* 2/2020, 260. Вид. такође Образложење првог предлога Директиве о продаји робе широке потрошње и повезаним гаранцијама, 23 и 25.

⁸⁶ Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, Преамбула, тач. 32.

⁸⁷ J. Morais Carvalho (2019), 198.

⁸⁸ Директива (ЕУ) 2019/771, Преамбула, тач. 32.

⁸⁹ Вид. на пример Директива 2009/125/ЕЗ Европског парламента и Савета од 21. октобра 2009. о успостављању оквира за утврђивање захтева за еколошки дизајн производа који користе енергију (Directive 2009/125/EC of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for energy-related products), *Official Journal of the European Union* No L 285, 31.10.2009, 10-35; Уредба (ЕУ) 2017/1369 Европског парламента и Савета од 4. јула 2017. о утврђивању оквира за означавање енергетске ефикасности и стављању ван снаге Директиве 2010/30/ЕУ (Regulation (EU) 2017/1369 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2017 setting a framework for energy labelling and repealing Directive 2010/30/EU), *Official Journal of the European Union* No L 198, 28.7.2017, 1-23; Уредба Комисије (ЕУ) бр. 666/2013 од 8. јула 2013. о спровођењу Директиве 2009/125/ЕЗ Европског парламента и Савета у вези са захтевима за еколошки дизајн усисивача (Commission Regulation (EU) No 666/2013 of 8 July 2013 implementing Directive 2009/125/EC of the European Parliament and of the Council with regard to ecodesign requirements for vacuum cleaners), *Official Journal of the European Union* No L 192, 13.7.2013, 24-34.

⁹⁰ Поред трајности, функционалности и компатибилности, наведена је и сигурност.

друга својства (па и интероперабилност) буду релевантна није искључена.⁹¹ Која ће бити заиста применљива, треба утврђивати од случаја до случаја на основу двоструке провере: шта је редовно за робу исте врсте и шта потрошач може разумно очекивати. Мерило разумности није „субјективни хоризонт“ потрошача у питању, већ нешто што треба објективно утврдити, имајући у виду природу и сврху уговора, околности случаја и обичаје и праксу укључених страна.⁹² Поред ових општих чинилаца, како би се утврдило шта потрошач може разумно очекивати, узеће се у обзир природа робе и све јавне изјаве које су дали продавац или друга лица у претходним карикама у ланцу правних послова (снабдевања), укључујући произвођача, или које су дате у њихово име, посебно у оглашавању или означавању.⁹³

Рекламирање је већ учествовало у обликовању очекивања потрошача у време када је усвојена Директива 1999/44/ЕЗ. Сада, 25 година касније, има још већи значај захваљујући дигиталној технологији и на њој заснованим пословним моделима (посебно услугама друштвеног повезивања). Међутим, као и према претходној директиви, постоје случајеви у којима се јавне изјаве неће узети у обзир при утврђивању разумних очекивања потрошача.⁹⁴ „Продавца јавне изјаве не обавезују, како је наведено,⁹⁵ ако докаже: а) да није знао, нити је разумно могао знати за предметну јавну изјаву; б) да је до тренутка закључења уговора јавна изјава била исправљена на исти или упоредиви начин као и када је дата; или ц) да та јавна изјава није могла утицати на „доношење одлуке о куповини робе“.⁹⁶ Први изузетак би се могао (само привидно) оправдати немогућношћу продавца да исправи или разјасни јавну изјаву са којом није био упознат. Међутим, поставља се питање да ли би ово уопште требало да буде значајно, с обзиром на улогу коју јавне изјаве имају у оквиру објективних захтева у погледу саобразности.⁹⁷ Ако је јавна изјава, барем делимично, могла утицати на очекивања потрошача, онда та очекивања не треба подривати на основу критеријума који са њима није повезан.

⁹¹ C. Twigg-Flesner (2020), 16; Elias Van Gool, Anaïs Michel, „The New Consumer Sales Directive 2019/771 and Sustainable Consumption: A Critical Analysis“, *EuCML* 4/2021, 138. Упор. D. Staudenmayer (2020), 237.

⁹² Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, Преамбула, тач. 24.

⁹³ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 1 тач д). Слична одредба била је садржана у чл. 2 ст. 2 тач. д) Директиве 1999/44/ЕЗ.

⁹⁴ Али, као последица потпуне хармонизације, више није могуће искључити примену ових изузетака.

⁹⁵ Иако продавац обавезују објективни захтеви у погледу саобразности, на чију садржину утичу и јавне изјаве, боље је рећи да се јавне изјаве неће узети у обзир при утврђивању разумних очекивања потрошача, јер се на тај начин јасније изражава сврха ових ограничења.

⁹⁶ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 2. Слична одредба била је садржана у чл. 2 ст. 4 Директиве 1999/44/ЕЗ.

⁹⁷ Вид. C. Twigg-Flesner (2020), 18.

Потрошач не може знати да ли су продавцу јавне изјаве биле познате или не. „Чија је корист од нечега, онога је и терет.“⁹⁸ Други изузетак садржи уравнотежено решење, при чему, наравно, није извесно (нити је релевантно) да ли ће потрошач који је заиста сазнао за првобитну јавну изјаву сазнати и за исправку.⁹⁹ Трећи изузетак се примењује када јавна изјава није ни стигла до потрошача, па, самим тим, није ни могла утицати на његова очекивања (нити на одлуку да закључи уговор). На пример, када је оглас објављен само у једној одређеној држави чланици или одређеном региону ЕУ, за који потрошач није могао да зна. Односи се и на рекламна „обећања“ која су била очигледно преувеличана и нису представљала озбиљну тврдњу у погледу својстава робе. У сваком случају, не поставља се питање да ли је јавна изјава утицала на потрошача, већ да ли је могла утицати.

У складу са опредељењем да се поједностави правни оквир у коме се продаје и употребљава роба са дигиталним елементима, и у том циљу избегне подељени приступ,¹⁰⁰ по први пут у потрошачком праву ЕУ прописана је обавеза ажурирања у контексту (објективне) саобразности.¹⁰¹ За разлику од традиционалног схватања, одговорност продавца се углавном не завршава преласком ризика, који се редовно везује за испоруку робе.¹⁰² Овом „динамизацијом“¹⁰³ уважава се чињеница да се дигитално окружење непрестано мења и да су ажурирања нужна како би се осигурало да роба са дигиталним елементима може служити сврси на исти начин као у време испоруке. Најчешће се састоје у исправкама у рачунарском програму или систему (енгл. *bugs fixing*). Такође, за разлику од традиционалне робе, роба са дигиталним елементима није у потпуности одвојена од сфере утицаја продавца. Продавац или трећа страна, која према уговору о продаји испоручује дигитални садржај или дигиталну услугу,¹⁰⁴ може дигитални састојак робе ажурирати на даљину, обично путем интернета. Уз уговорена ажурирања, продавац је обавезан да обезбеди да потрошач буде обавештен о ажурирањима, укључу-

⁹⁸ Општи имовински законик за Књажевину Црну Гору, чл. 1001; *Ubi emolumentum ibi onus esse debet*.

⁹⁹ Захтев да јавна изјава буде исправљена на исти или упоредиви начин као и када је дата није био предвиђен у Директиви 1999/44/ЕЗ.

¹⁰⁰ Више о томе Јован Вујичић, „Саобразност робе са дигиталним елементима према Директиви (ЕУ) 2019/771“, *Зборник радова са XXXI Сусрећја љавника у љивреџи Рејублице Србије* (ур. Татјана Јевремовић Петровић), Београд 2023, 20 и даље.

¹⁰¹ Упор. Saša Nikšić, „Odgovornost za nedostatke kod ugovora o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima“, *Анали Правној факултету у Београду*, посебан број у част професора Михаила Константиновића, 2022, 525.

¹⁰² Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 10 ст. 1 и 2.

¹⁰³ Reiner Schulze, „The German Civil Code on its Way into the Digital Age“, *EuCML* 5/2022, 194.

¹⁰⁴ Најчешће је у питању лице које је развило тај дигитални производ. То може бити произвођач робе, али и неко друго лице (програмер).

јући сигурносна ажурирања,¹⁰⁵ која су неопходна да би роба са дигиталним елементима остала саобразна, и да му се та ажурирања испоручују.¹⁰⁶ Ову обавезу продавац може испунити, на пример, (непосредно или преко треће стране) електронском поштом која садржи обавештење о доступности ажурирања и везу (енгл. *link*) до интернет странице са које се ажурирање може преузети. У пракси је, међутим, чешће да потрошачу стигне нотификација унутар самог дигиталног састојка робе или да у оквиру дигиталног садржаја, односно дигиталне услуге постоји опција за аутоматску инсталацију ажурирања. Трајање обавезе ажурирања утврђује се на један од два начина. Ако је уговором о продаји предвиђена једнократна испорука дигиталног садржаја или дигиталне услуге (или више појединачних аката),¹⁰⁷ обавеза ажурирања важи током периода унутар ког потрошач то може разумно очекивати¹⁰⁸ с обзиром на врсту и сврху робе и дигиталних елемената и узимајући у обзир околности и природу уговора.¹⁰⁹ По правилу, потрошач очекује да ће примати ажурирања у периоду у коме продавац одговара за несаобразност, док би их у неким случајевима могао разумно очекивати и после истека тог рока, посебно кад је реч о сигурносним ажурирањима. Када је реч о роби са дигиталним елементима чија је намена временски ограничена, обавеза ажурирања најчешће би била сведена на тај период.¹¹⁰ Ако је пак уговором о продаји предвиђена континуирана испорука дигиталног садржаја или дигиталне услуге током одређеног времена,¹¹¹ обавеза ажурирања важи две године од тренутка испоруке робе са дигиталним елементима, односно, у дужем периоду у коме се дигитални садржај или дигитална услуга испоручује по уговору о продаји.¹¹²

Потрошач није обавезан да инсталира ажурирања која су му испоручена. Али, ако то не учини у разумном року, а без тих ажурирања роба више не би била саобразна, продавац неће бити одговоран. Услови су да је несаобразност настала искључиво због неинсталирања релевантног ажурирања, да је продавац обавестио потрошача о доступности ажурирања и последицама

¹⁰⁵ Директивом се не сме утицати на обавезе пружања сигурносних ажурирања које су утврђене у другим правним актима ЕУ или у националном праву. Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, Преамбула, тач. 30.

¹⁰⁶ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 3.

¹⁰⁷ Као у случају претходно инсталираног (или накнадно испорученог) оперативног система, апликације или било ког другог софтвера.

¹⁰⁸ Иако дефинисање рока употребом апстрактног израза није идеално из угла правне сигурности, дозвољава флексибилну процену дужине трајања обавезе ажурирања, што је одговарало већини у Европском парламенту и Савету. Вид. D. Staudenmayer (2020), 241.

¹⁰⁹ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 3 тач. а).

¹¹⁰ Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, Преамбула, тач. 31.

¹¹¹ На пример, непрекидно пружање података о саобраћају у систему за навигацију или појединачно прилагођених планова тренинга у случају паметног сата.

¹¹² Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 3 тач. б).

пропуштања да га инсталира¹¹³ и пропуштање инсталације или неправилна инсталација није последица недостатака у упутствима за инсталацију која су достављена потрошачу.¹¹⁴

За разлику од Директиве о одређеним аспектима уговора о испоруци дигиталног садржаја и дигиталних услуга, није прописано да се испоручује најновија верзија робе (са дигиталним елементима) доступна у време закључења уговора ако стране нису одредиле другачије.¹¹⁵ Нема разлога да се ова диспозитивна одредба не примењује на продају.¹¹⁶ Изгледа да се њоме не доводи у питање максимална хармонизација, јер се ради о интерпретативном правилу којим се упућује у правцу који најчешће одговара намери страна.¹¹⁷

Завршни елемент објективне саобразности је могућност одступања од прописаних захтева. Полази се од тога да потрошач не треба да има право да се позива на несаобразност ако је за њу знао у време закључења уговора. Осим од продавца, потрошач је могао сазнати за несаобразност и на други начин, на пример, прегледом робе пре закључења уговора или из извештаја о недостатку предметне робе доступних у средствима јавног информисања. Ово, међутим, више није довољно.¹¹⁸ Сада се захтева да потрошач буде посебно обавештен у време закључења уговора о продаји да одређено својство робе одступа од објективних захтева у погледу саобразности. Осим тога, потрошач мора прихватити то одступање. Ово правило се може сматрати и као посредна забрана општих резерви продавца (на пример „роба са грешком“). Није одређено у којој форми прихватање мора бити учињено.¹¹⁹ У сваком случају, потрошач мора прихватити одступање при закључењу уговора о продаји изричито и засебно од других изјава или споразума.¹²⁰ Прихватање се не може подразумевати само на основу тога што је потрошач закључио

¹¹³ Последице би у овом случају биле несаобразност и искључење одговорности продавца.

¹¹⁴ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 4.

¹¹⁵ Овде не важе строжи услови за одступање од објективних захтева у погледу саобразности. Вид. Директива (ЕУ) 2019/770, чл. 8 ст. 5 и 6. Више о томе у наставку текста.

¹¹⁶ J. Morais Carvalho (2019), 199. Упор. Rosa Barceló Compte, Gemma Rubio Gimeno, „Supply of Goods with Digital Elements: a New Challenge for European Contract Law“, *EuCML* 3/2022, 89. Вид. такође J. Vanherpe, 261.

¹¹⁷ Ово решење важи и у случају испоруке дигиталног садржаја или дигиталних услуга и у случају продаје робе, на пример, према праву Португала. Вид. Jorge Morais Carvalho, „The Implementation of the EU Directives 2019/770 and 2019/771 in Portugal“, *EuCML* 1/2022, 32.

¹¹⁸ Утолико пре није довољно да потрошачу несаобразност није могла разумно бити непозната. Упор. Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 3. У Директиви (ЕУ) 2019/771 није поновљена ни одредба из претходне директиве која се односи на недостатке који потичу од материјала које је испоручио потрошач.

¹¹⁹ У Данској, на пример, пуноважна је и усмена и писана сагласност, при чему продавац мора доказати да се потрошач сагласио. Вид. Marie Jull Sørensen, „The Implementation of EU Directives 2019/770 and 2019/771 in Denmark“, *EuCML* 5/2022, 198.

¹²⁰ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 7 ст. 5. Упор. Предлог Заједничког европског права продаје, чл. 99 ст. 3.

уговор о продаји. Такође, обавезност општих услова пословања продавца не треба сматрати довољним за ове потребе. На овај начин, „скривене“ одредбе су постале неважеће, чиме се доприноси стварању поштенијег и јаснијег уговорног односа између потрошача и продавца. У вези са паралелном одредбом из Директиве о одређеним аспектима уговора о испоруци дигиталног садржаја и дигиталних услуга (чл. 8 ст. 5) је наведено да се захтеви могу испунити означавањем поља, притиском на дугме или активирањем сличне функције (Преамбула, тач. 49), дакле, активним и недвосмисленим поступањем.¹²¹ Неизвесно је, међутим, да ли се овим обезбеђује ефикасна заштита потрошача, имајући у виду сазнања науке о понашању. Емпиријска истраживања показују да потрошачи најчешће не читају понуђене услове пре него што их прихвате, а чак и када их прочитају, мало је вероватно да ће у потпуности разумети употребљене правне и технолошке изразе.¹²² Може се поставити и питање треба ли искључити могућност одступања од појединих важних норми.¹²³

3.4. Неправилна инсталација робе

Још један случај несаобразности који је преузет из Директиве 1999/44/ЕЗ је несаобразност која је резултат неправилне инсталације робе.¹²⁴ И поред уочене нејасноће у погледу значења израза инсталација,¹²⁵ он није појашњен.¹²⁶ Њиме је обухваћена уградња, када се роба пре употребе мора повезати са нечим,¹²⁷ али, чини се, и слагање у целину појединих делова робе (састављање, монтажа).¹²⁸ У прилог ширег тумачења говори и верзија Директиве (ЕУ) 2019/771 на немачком језику, према којој се чл. 8 односи на оба случаја (нем. *Montage oder Installierung*).¹²⁹ Несаобразност настала због неправилне

¹²¹ Вид. Директива (ЕУ) 2019/771, Преамбула, тач. 36.

¹²² Вид. Rosa Milà Rafel, „The Directive Proposals on Online Sales and Supply of Digital Content (Part II): conformity and remedies for lack of conformity“, *Revista d'Internet, Dret i Política / Revista de Internet, Derecho y Política (IDP)* 24/2017, 57; Hugh Beale, „The future of European contract law in the light of the European Commission's proposals for Directives on digital content and online sales“, *IDP* 23/2016, 12.

¹²³ E. Van Gool, A. Michel, 141.

¹²⁴ Директива 1999/44/ЕЗ, чл. 2 ст. 5. Вид. такође Предлог Заједничког европског права продаје, чл. 101 ст. 1.

¹²⁵ Вид. C. Twigg-Flesner (2020), 23.

¹²⁶ Није одређено ни шта инсталацију чини неправилном. Вероватно се мисли на одступање од предвиђеног начина (под условом да су достављена упутства без недостатка), односно непридржавање правила струке и обичаја.

¹²⁷ На пример, повезивање унутрашње и спољне јединице клима-уређаја и прикључење на извор снабдевања електричном енергијом или постављање и припрема рачунара за рад.

¹²⁸ Одредба се назива и „IKEA клаузула“. Вид. D. Staudenmayer (2000), 553.

¹²⁹ У верзијама на осталим службеним језицима ЕУ користи се само један израз.

инсталације робе сматра се несаобразношћу робе ако инсталација чини део уговора о продаји и обавио ју је продавац или је то учињено под његовом одговорношћу.¹³⁰ Ово важи и када је инсталацију, за коју је предвиђено да је обави потрошач, обавио потрошач, а неправилна инсталација је последица недостатака у упутствима за инсталацију¹³¹ које је доставио продавац или, у случају робе са дигиталним елементима, које је доставио продавац или испоручилац дигиталног садржаја или дигиталне услуге.¹³² Дакле, није довољно да је роба неправилно инсталирана, већ због тога мора бити и несаобразна. Поставља се, међутим, питање да ли би требало сматрати да је роба увек несаобразна ако, уз испуњење осталих услова, није правилно инсталирана.¹³³

3.5. Права трећих лица

За разлику од претходног правног режима, Директива (ЕУ) 2019/771 садржи одредбе о правима трећих лица. Правни недостаци су несумњиво обухваћени концептом несаобразности.¹³⁴ Међутим, правне последице нису више тако јасне као што су биле према предлогу Комисије, у коме се постојање права трећих лица сматрало објективним захтевом у погледу саобразности.¹³⁵ Државе чланице сада су дужне да обезбеде да потрошач има право на правна средства због несаобразности, осим ако је националним правом предвиђена неважност или раскид уговора о продаји у таквим случајевима.¹³⁶

4. ЗАКЉУЧАК

За разлику од Директиве 1999/44/ЕЗ која је, у принципу, имала субјективни приступ утврђивању саобразности робе, Директивом (ЕУ) 2019/771 прописани су критеријуми који, по правилу, морају увек бити испуњени. Осим што одражавају разумна очекивања потрошача, објективни захтеви у

¹³⁰ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 8 тач. а).

¹³¹ Претпоставља се да је потрошач следио упутства. То значи да су упутства била погрешна, односно, непотпуна, нејасна или непрецизна за самосталну инсталацију од стране просечног потрошача.

¹³² Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 8 тач. б).

¹³³ Упор. Закон о правима потрошача Уједињеног Краљевства из 2015, одељак 15.

¹³⁴ J. Morais Carvalho (2019), 195 и 198.

¹³⁵ Вид. D. Staudenmayer (2020), 241 и 242. Упор. J. Morais Carvalho (2019), 198.

¹³⁶ Директива (ЕУ) 2019/771, чл. 9. У Италији, на пример, примењују се правна средства прописана за случај несаобразности, са изузетком осталих одредби у вези са ништавошћу, поништавањем и раскидом уговора. Вид. Alberto De Franceschi, „Italian Consumer Law after the Transposition of Directives (EU) 2019/770 and 2019/771“, *EuCML* 2/2022, 73. Упор. Предлог Заједничког европског права продаје, чл. 102.

погледу саобразности показују и каква су очекивања законодавца у вези са робом. У том смислу, Директивом (ЕУ) 2019/771 значајно је унапређен концепт саобразности у контексту повећане дигитализације робе. Међутим, што се тиче одрживе потрошње, стање је у великој мери неизмењено, што је у супротности са постојећом политиком Европске уније, али и ширим друштвеним и регулаторним правцима развоја. Могућност одступања од објективних захтева у погледу саобразности сведена је у уске оквире изузетка, од чије правилне примене зависи да ли ће испунити своју сврху.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографски извори

- Alberto De Franceschi, „Italian Consumer Law after the Transposition of Directives (EU) 2019/770 and 2019/771“, *Journal of European Consumer and Market Law* 2/2022.
- Alberto De Franceschi, „Planned Obsolescence challenging the Effectiveness of Consumer Law and the Achievement of a Sustainable Economy“, *Journal of European Consumer and Market Law* 6/2018.
- Attila I. Dudás, Ivan M. Jokanović, „The Hierarchy of Consumer Rights in the Event of a Lack of Conformity of the Goods in Slovenian, Croatian, and Serbian Law“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2023.
- Björn Sandvik, „The Battle for the Consumer: On the Relation between the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods and the EU Directives on Consumer Sales“, *European Review of Private Law* 4/2012.
- David Oughton, Chris Willett, „Quality Regulation in European Private Law“, *Journal of Consumer Policy* 3-4/2002.
- Dirk Staudenmayer, „The Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees – A Milestone in the European Consumer and Private Law“, *European Review of Private Law* 4/2000.
- Dirk Staudenmayer, „The Directives on Digital Contracts: First Steps Towards the Private Law of the Digital Economy“, *European Review of Private Law* 2/2020.
- Elias Van Gool, Anaïs Michel, „The New Consumer Sales Directive 2019/771 and Sustainable Consumption: A Critical Analysis“, *Journal of European Consumer and Market Law* 4/2021.
- Ewoud Hondius, Harriët Schelhaas, „In conformity with the Consumer Sales Directive? Some remarks on transposition into Dutch law“, *European Review of Private Law* 2-3/2001.
- Javier Lete, „The Impact on Spanish contract law of the EC Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees“, *European Review of Private Law* 2-3/2001.
- Jovan Vujičić, „Pravna sredstva u slučaju nesaobraznosti robe u potrošačkom pravu Evropske unije“, *Ревуја за европско право* 2023.
- Јован Вујичић, „Саобразност робе са дигиталним елементима према Директиви (ЕУ) 2019/771“, *Зборник радова са XXXI Сусрећа правника у привреди Републике Србије* (ур. Татјана Јевремовић Петровић), Београд 2023.

- Jozefien Vanherpe, „White Smoke, but Smoke Nonetheless: Some (Burning) Questions Regarding the Directives on Sale of Goods and Supply of Digital Content“, *European Review of Private Law* 2/2020.
- Jorge Morais Carvalho, „Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771“, *Journal of European Consumer and Market Law* 5/2019.
- Jorge Morais Carvalho, „The Implementation of the EU Directives 2019/770 and 2019/771 in Portugal“, *Journal of European Consumer and Market Law* 1/2022.
- Marie Jull Sørensen, „The Implementation of EU Directives 2019/770 and 2019/771 in Denmark“, *Journal of European Consumer and Market Law* 5/2022.
- Marco Loos, „Consumer Sales Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive“, *European Review of Private Law* 1/2010.
- Радован Д. Вукадиновић, *Међународно пословно право: општи и посебни део*, Београд 2021.
- Reiner Schulze, „The German Civil Code on its Way into the Digital Age“, *Journal of European Consumer and Market Law* 5/2022.
- Robert Bradgate, „Consumer Guarantees: the EC’s draft Directive“, *Web Journal of Current Legal Issues* 1/1997. Доступно на: <http://www.bailii.org/uk/other/journals/WebJCLI/1997/issue1/bradgate1.html>.
- Rosa Barceló Compte, Gemma Rubio Gimeno, „Supply of Goods with Digital Elements: a New Challenge for European Contract Law“, *Journal of European Consumer and Market Law* 3/2022.
- Rosa Milà Rafel, „The Directive Proposals on Online Sales and Supply of Digital Content (Part II): conformity and remedies for lack of conformity“, *Revista d’Internet, Dret i Política / Revista de Internet, Derecho y Política* 24/2017.
- Saša Nikšić, „Odgovornost za nedostatke kod ugovora o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima“, *Анали Правног факултета у Београду*, посебан број у част професора Михаила Константиновића, 2022.
- Sonja A. Kruisinga, „What do consumer and commercial sales law have in common? A comparison of the EC Directive on consumer sales law and the UN Convention on contracts for the international sale of goods“, *European Review of Private Law* 2-3/2001.
- Stefan Grundmann, „European sales law – reform and adoption of international models in German sales law“, *European Review of Private Law* 2-3/2001.
- Stefan Grundmann, „Consumer law, Commercial law, Private law: How can the Sales Directive and the Sales Convention be so Similar?“, *European Business Law Review* 3/2003.
- Francisco de Elizalde, „Should the Implied Term Concerning Quality Be Generalized? Present and Future of the Principle of Conformity in Europe“, *European Review of Private Law* 1/2017.
- Hans-W. Micklitz, „The New German Sales Law: Changing Patterns in the Regulation of Product Quality“, *Journal of Consumer Policy* 3-4/2002.
- Hugh Beale, „The future of European contract law in the light of the European Commission’s proposals for Directives on digital content and online sales“, *Revista d’Internet, Dret i Política / Revista de Internet, Derecho y Política* 23/2016.

- Christian Twigg-Flesner, „The EC Consumer Sales Directive: A Lot Still to Do“, *Canterbury Law Review* 1/2001.
- Christian Twigg-Flesner, „Fit for purpose? The proposals on Sales“, *Modernising and Harmonising Consumer Contract Law* (eds. Geraint Howells, Reiner Schulze), Munich 2009. Доступно на: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1342702.
- Christian Twigg-Flesner, „Consumer Sales Directive (99/44)“, *Consumer Law Compendium – Comparative Analysis*. Доступно на: <https://e-justice.europa.eu/fileDownload.do?id=f3a528ad-241c-4092-8750-4cf09a123e97>.
- Christian Twigg-Flesner, „Conformity of Goods and Digital Content/Digital Services“, *El Derecho privado en el nuevo paradigma digital* (dirs. Esther Arroyo Amayuelas, Sergio Cámara Lapuente), Barcelona – Madrid 2020, Доступно на: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3526228.
- Christian Twigg-Flesner, Robert Bradgate, „The E. C. Directive On Certain Aspects of the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees – All Talk and No Do?“, *Web Journal of Current Legal Issues* 2/2000. Доступно на: <http://www.bailii.org/uk/other/journals/WebJCLI/2000/issue2/flesner2.html>.

Правни извори

- Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees, *Official Journal of the European Communities* No L 171, 7.7.1999.
- Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council, *Official Journal of the European Union* No L 304, 22.11.2011.
- Directive (EU) 2019/770 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services, *Official Journal of the European Union* No L 136, 22.5.2019.
- Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC, and repealing Directive 1999/44/EC, *Official Journal of the European Union* No L 136, 22.5.2019.
- European Commission, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, COM(2011) 635 final – COD 2011/0284, Brussels, 11.10.2011.
- European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee: Digital contracts for Europe – Unleashing the potential of e-commerce, Brussels, 9.12.2015, COM(2015) 633 final.
- European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Digital Single Market Strategy for Europe, Brussels, 6.5.2015, COM(2015) 192 final.

- European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Commission Work Programme 2015 – A New Start, COM(2014) 910 final, Strasbourg, 16.12.2014.
- Закон о заштити потрошача, *Службени гласник РС*, бр. 88/2021.
- United Nations Commission on International Trade Law, Status: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980) (CISG), https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg/status.
- United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, United Nations, *Treaty Series*, vol. 1489.
- Commission, Amended proposal for a Council Directive on unfair terms in consumer contracts, COM(92) 66 final – SYN 285, *Official Journal of the European Communities* No C 73, 24.3.1992.
- Commission, Proposal for a Council Directive on unfair terms in consumer contracts, COM(90) 322 final – SYN 285, *Official Journal of the European Communities* No C 243, 28.9.1990.
- Commission of the European Communities, Amended proposal for a European Parliament and Council Directive on the sale of consumer goods and associated guarantees, COM(98) 217 final – COD 96/0161, *Official Journal of the European Communities* No C 148, 14.5.1998.
- Commission of the European Communities, Green paper on guarantees for consumer goods and after-sales services, COM(93) 509 final, Brussels, 15 November 1993.
- Commission of the European Communities, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on consumer rights, COM(2008) 614 final – COD 2008/0196, Brussels, 8.10.2008.
- Commission of the European Communities, Proposal for a European Parliament and Council Directive on the sale of consumer goods and associated guarantees, COM(95) 520 final – COD 96/0161, Brussels, 18.6.1996.
- Consumer Rights Act 2015, United Kingdom.
- Council Resolution of 14 April 1975 on a preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy, *Official Journal of the European Communities* No C 92, 25.4.1975.

Jovan D. Vujičić
University of Kragujevac
Faculty of Law Kragujevac
jvujićic@jura.kg.ac.rs
ORCID ID: 0000-0003-1419-884X

From Subjective to Objective Requirements for Conformity of Goods in EU Consumer Law

Abstract: *Unlike Directive 1999/44/EC which, in principle, had a subjective approach to determining the conformity of goods, Directive (EU) 2019/771 prescribes criteria that, as a rule, must always be met. In addition to reflecting the reasonable expectations of consumers, objective requirements for conformity also show what the legislator's expectations are regarding the goods. In this sense, the concept of conformity has been significantly improved in the context of increased digitalization of goods. However, as far as sustainable consumption is concerned, the situation has largely remained unchanged, which is in contradiction with the existing policy of the European Union, as well as broader social and regulatory directions of development. The possibility of deviating from the objective requirements for conformity is reduced to the narrow framework of the exception, on the correct application of which depends whether it will fulfill its purpose.*

Keywords: *conformity of goods, subjective requirements, objective requirements, consumer law, European Union law.*

Датум пријема рада: 18.03.2024.

Датум достављања коначне верзије рада: 12.04.2024.

Датум прихватања рада: 13.05.2024.